

Γη και ελευθερία

Τεύχος 4 Τροιζηνία Οκτώβριος 1998

Κοινοτικοποίηση της οικονομίας.

Ορεινή Νάξος : Η άμεση δημοκρατία στ' Απεράθου.

Παράρτημα : Ο αυτοδιοικητικός χάρτης.

Αυθαί(ε)ρετ(ρ)α.

«Ραβδούχο», δρώμενα summer '98.

Η σελίδα του τζίτζικα.

Πρόκειται για ένα τοπικό δελτίο ό-
σον αφορά την εμβέλεια της ανάγνω-
σής του. Φιλοδοξία είναι να σταματή-
σει να εκδίδεται στην περίπτωση που
μια συνθήκη ελεύθερης δικτύωσης πο-
λιτών συμβαδίζει τόσο με την άμεση
δημοκρατία όσο και με την αναζήτηση
της οικουμενικής κοινωνίας με θε-
σμούς λήψης αποφάσεων για τις οποίες
θα ισομετέχουν οι ίδιοι οι πολίτες. Το
ζητούμενο είναι δηλαδή η πολιτική ως
εντός ουσίας πράξη:

Η πρόσωπο με πρόσωπο συναποφά-
σιση και μια οικονομία ανάλογη με τη
δημοκρατία αυτή. Ο Δήμος (με την
αρχαιοελληνική έννοια της λέξης) ως
κύτταρο συγκρότησης της κοινωνίας,
μέσω της συνομόσπονδης δικτύωσής
του με κάθε ανάλογο πυρήνα ζωής —ο
οποίος επανασυγκροτεί τους θεσμούς
από τα κάτω— αποτελεί την πλέον α-
ληθινή έκφραση της πολιτικής ζωής
στις ανθρωπίνες δυνατότητες.

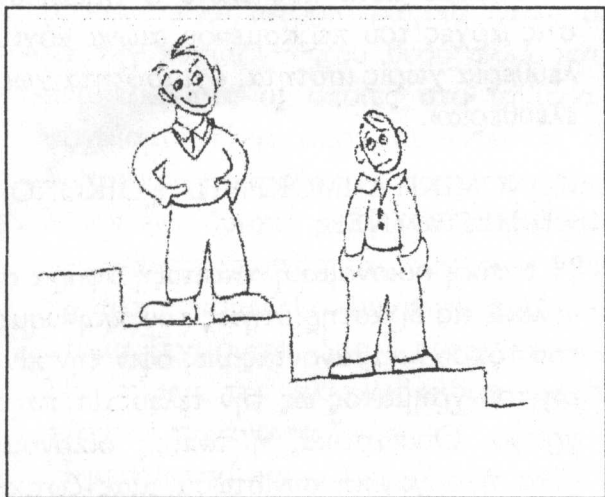
Η αρμονία μεταξύ ατόμου και κοι-
νωνίας προϋποθέτει τη δημιουργία
στήριξη και ανάπτυξη θεσμών αλλη-
λεγγύης οι οποίοι δεν κατευθύνονται
από ιεραρχημένες έως ιεραρχικές δο-
μές αλλά από μια τουλάχιστον ρητή,
ισότιμη και αμοιβαία διαλεκτική συ-
νύπαρξη και οργάνωση. Το ξεπέρα-
σμα των ρόλων, οι οποίοι τείνουν στη
διαρκώς μεταβαλλόμενη κατάσταση
να περιχαράκωνουν όλους και όλες σε
πλασματικές κατηγορίες ή όχι, είναι
κι αυτό μια δυναμική η οποία συνεπι-
κουρεί αν όχι καθορίζει το παρόν-
μέλλον από μια τέτοια οπτική γωνιά.
Η ιεραρχία ως θεσμική πράξη αλλά
και ως ``αυταπόδεικτη`` αξία τεκμη-
ριώνεται ως μόνιμος θιασώτης της
ζωής που με τη σειρά της γίνεται α-
ποστολή μια διατεταγμένη υπηρεσία.

Έτσι, στο έντυπο δελτίο αυτό, οι
προτάσεις, οι θέσεις για τους κοινωνι-
κούς θεσμούς, βρίσκονται πέρα από
την ιεραρχική, συγκεντρωτική οργά-
νωση αλλά και πέρα από την εξατομι-
κευμένη ``λύση`` η οποία διαγράφει
την κοινωνία, επιτείνει το κοινωνικό
αδιέξοδο σταθεροποιώντας τις εκμε-
ταλλευτικές, ιεραρχικές σχέσεις. Η
εργασία, η παιδεία, η οικονομία, η
τοπική κοινωνία, η φύση μακριά από
την ανθρωποκεντρική αλλά και βιοκε-
ντρική σκέψη και στα πλαίσια μιας ο-
λιστικής —εν δυνάμει— προσέγγισης
και ερμηνείας θα έχουν τη θέση τους
στο δελτίο. Πιο συγκεκριμένα το
κράτος ως ο υπέργραφειοκρατικός
μηχανισμός εναπόθεσης των ευθυνών
της κοινωνίας, η τοπική ``αυ-
τό``διοίκηση ως διαμεσολαβητικός ε-
ξουσιαστικός θεσμός, η εργασία μέσα
από τη δαιδαλώδη οικονομία της α-
γοράς, η ``παιδεία`` ως μηχανισμός
κατασκευής υπηκόων, η καταστροφή
της φύσης ως απόρροια μιας συγκε-
κριμένης δομής, της εξουσίας και του
κέρδους αντίστοιχα. Η ελάχιστη λοι-
πόν αυτή βούληση στοχεύει άμεσα να
συμβάλλει στη δημιουργία μιας τοπι-
κής κίνησης πολιτών ως άμεσο βήμα
ελεύθερου διαλόγου για την αποδό-
μηση των ίδιων των θεσμών και για
την αναδημιουργία τους από τη βάση
προς τα πάνω. Ορθολογικοποιώντας
τις παραδοσιακές μορφές αλληλεγγύ-
ης σε θεσμικό και οικονομικό επίπεδο
και συνομόσπονδα δικτυώνοντας τις
πρωτοβουλίες ενάντια στην εξουσία
και το κεφάλαιο είναι το βήμα όχι για
τον παράδεισο αλλά για έναν κόσμο
όπου ο καθένας κάτι θα έχει να
π(ο)εί.

Νίκος	Δρέττας	τηλ.	25450
Γιώργος	Κυριακού	τηλ.	26166
Γαλατάς Τροιζηνίας			

ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

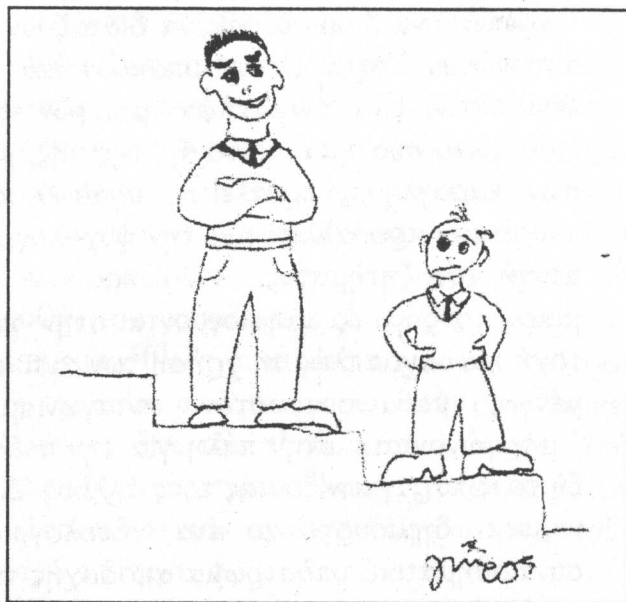
Φαίνεται παράδοξο —αν και όχι σε τόσο σημαντική στον αριθμό κλίμακα ανθρώπων— όταν μιλούμε για οικονομία να σηματοδοτούμε μόνο ένα πολύπλοκο και πολύπλευρο πλήθος παραγόντων που άπτονται άμεσα ή έμμεσα με την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο. Ένας μονοσήμαντος ορισμός χαρακτηρίζει την οικονομία με πλήθος τύπων κυριαρχησης μιας τεχνοκρατικής ομάδας επί του συνόλου του πληθυσμού. Φτώχεια, ανεργία, καταστροφή του περιβάλλοντος φυσικού χώρου, πόλεμοι μικρής ή μεγάλης έντασης, πορνεία, παιδική δουλεία είναι μερικά από τα συμπτωματολογικά χαρακτηριστικά της οικονομικής δομής η οποία τείνει να αποκτά τα χαρακτηριστικά του τρόπου με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις σε τοπική ή οικουμενική κλίμακα.

Ο οικονομισμός, η φριχτή παράδοση δύο —και κάτι— αιώνων του δυτικού ανθρώπου, ο οποίος εργάζεται από την όποια θέση του για το κέρδος και την ισχυροποίησή του απέναντι στον «κατώτερό» του ή την ανέλιξή του μπροστά στον «ανώτερό» του, είναι μια γερά ριζωμένη συνείδηση. Εξοστρακίζοντας το νόημα της ηθικής του δέοντος —του «πρέπει»—, στέλνει στα τάραχα κάθε δυναμική προσπάθεια του παρελθόντος να εξισώνει τους «άνισους». Η καπιταλιστική συνθήκη της «ανισότητας» των ίσων υποδηλώνει πως η οικονομία χάνει όχι μόνο το ηθικό της έρεισμα («πείνασε για την ευημερία», «ανάπτυξη ή θάνατος») αλλά και τη δυνατότητά

της ως μέσο να θρέφει όλους τους ανθρώπους.

Τείνει να γίνεται όπλο της κυρίαρχης τάξης πραγμάτων να καθυποτάσσει, να εκβιάζει και να αλλοτριώνει την κοινωνία και τους ανθρώπους της, επιτυγχάνοντας μια σύγχυση ανάμεσα στην ανάγκη και την αναγκαιότητα, στην επιβίωση και το κέρδος, στη δημιουργία και την οικονομική μεγέθυνση, στην εργασία και τον καταναγκασμό. Στρατιές από παραμορφωμένους κουστουμάκηδες, σπόρτσμαν των αριθμών, χαρτοπαίκτες του χρηματιστηρίου, αφιονισμένοι τζογαδόροι των επιχειρήσεων, λογιστές της μιζέριας πλασάρονται ως οικονομολόγοι επιστήμονες αναιρώντας τουλάχιστον θεωρητικά τη δυνατότητα που έχουμε να παίρνουμε στα χέρια μας την επιβίωσή μας, την ύπαρξή μας και τα αγαθά της δημιουργίας. Ένα συνοθύλευμα από ακατάσχετες μπουρδολογίες, αριθμοπροσκυνήματα και πινακομετάνοιες σε συνδυασμό με έναν απειλητικό άνεμο φτώχιας συνθέτουν το σκηνικό αυτού που απροσδιόριστα ονομάζουμε με την απλοϊκότητα της λέξης «χάλια».

Η οικονομία είναι ένας όρος-ορόσημο που οι έλληνες συνόψισαν με την πληρότητα της σημασίας —ως «τα του οίκου νέμω» (μοιραζόμαστε τα αγαθά του οίκου θα έλεγε ένας σύγχρονος στη θέση τους) και με την κριτική στάση και άποψη που θα κρατούσε ένας στωικός Ζήνωνας απέναντι στη λογιστική της καθημερινότητας.

Πλησιάζοντας το ελάχιστο «από τον καθένα σύμφωνα με τις δυνατότητές του για τον καθένα σύμφωνα με τις ανάγκες του» που θα έλεγε ένας οποιοσδήποτε σοσιαλιστής του περασμένου αιώνα μέχρι το «οικονομία μέσα από την κοινότητα για όλη την κοινότητα» ξεκινάμε προσεγγίζοντας το νόημα που μπορεί να παίρνει στο όνομα της αλληλεγγύης, της δημιουργίας και της άμεσης δημοκρατίας των γενικών συνελεύσεων. Να μπορούν δηλαδή όλοι ισομετέχοντας στις κοινές αποφάσεις να μοιράζονται τα αγαθά σε συνεργασία κι όχι ανταγωνισμό με τον φυσικό κόσμο.

Η ιεραρχία, ως θεσμοθετημένη μορφή οργάνωσης της εργασίας, της παραγωγής των βιοτικών προτεραιοτήτων, ιστορικά αναδυόμενη από την ιεράρχηση των κοινοτήτων με τους δεσμούς αίματος, υποβιβάζει την ανάγκη να ζουν όλοι και καλύτερα. Δημιουργεί «χρήσιμους» και «άχρηστους». Αυτούς που «πρέπει» να πεθάνουν, αυτούς που «πρέπει» να σιτίζονται κι αυτούς που «πρέπει» να κερδίζουν. Δικαιολογεί τη δραστηριότητα αυτών που «πρέπει» να διοικούν και να διατάζουν κι αυτών που «πρέπει» να υπακούν και να δουλεύουν. Ένα πολλαπλών μορφών εξελισσόμενο σύστημα κατοχής της γης, μέσων παραγωγής, εργαλείων, αγαθών και ανθρώπων προβάλλει και την ψυχολογική πτυχή του ζητήματος. Άνθρωποι από τη μικρή τους ηλικία εκπαιδεύονται στην κατοχή και όχι απλώς τη χρήση των αντικειμένων, μαθαίνουν στον ανταγωνισμό, «μορφώνονται» στην πάλη για την ανέλιξη τους παραγκωνίζοντας τους άλλους. Δυναμικά δημιουργείται ένα ιδεολογικό-συναισθηματικό υπόστρωμα αποδοχής της κουλτούρας του «κατέχω». Η εξύψωση του ατόμου απέναντι στην κοινότητα είναι ο **χώρος αναφοράς σε μια τέτοια «πολιτική»** θέση. Ανάγοντας το άτομο στην κορυφαία θέση, ο στοχασμός της κυριαρχίας τείνει να απολυτοποιεί τους οικονομικούς διαχωρισμούς και εν τέλει την κοινωνική πολυδιάσπαση.

Η κοινότητα ως χωρόχρονος δραστηριοτήτων έχει τη δυνατότητα να δώσει στην

ενεργητικότητα των μελών της ένα άλλο περιεχόμενο προσανατολισμένο στην ισονομία των αγαθών για την επιβίωση όλων χωρίς να χαθεί η τοπική αυτοδυναμία, η γλώσσα και ο ιδιαίτερος πολιτισμός. Η εκκλησία του δήμου (και) για τα οικονομικά ζητήματα θα μπορούσε να δραστηριοποιήσει την κοινότητα στην παρούσα συνθήκη προς μη εκμεταλλευτικές-μη ιεραρχικές οικονομικές δραστηριότητες αλλά και να στηρίξει ομάδες (π.χ. συνεργατικές, συνεταιρισμούς, κολεκτίβες) που θα μπορούσαν να δώσουν ένα μεστό νόημα στην οικονομία. Οι δικτατορίες του ανυπαρκτού «σοσιαλισμού» με τη θεοποίηση του κρατικού συγκεντρωτισμού και των αποφάσεων μέσω του κεντρικού σχεδιασμού της οικονομίας συνιστούν με τον φιλελευθερισμό την απαξία για να μπορούμε να ακούμε αυτό που έλεγε ο Μπακούνιν στις αρχές του περασμένου αιώνα «όχι ελευθερία χωρίς ισότητα, όχι ισότητα χωρίς ελευθερία».

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ή ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ;

Η τοπική οικονομική ανάπτυξη αφορά συνολικά τις δραστηριότητες του πληθυσμού του τόπου λαμβάνοντας υπ' όψιν την κίνηση του χρήματος ως την τελευταία παράγραφο. Ουσιαστικά, η τοπική οικονομία είναι η οργανική συνιστώσα μιας ζωτικής αντιπαράθεσης του ποιοτικού προς το ποσοτικό, του δημοκρατικού με το ολιγαρχικό, του τοπικού με το συγκεντρωτικό και του κοινοτικού με το κρατικό/ιδιωτικό. Ο προσανατολισμός της έγκειται κυρίως σε μη μετρήσιμες αξίες:

- Στην ισότιμη συμμετοχή στις αποφάσεις
- Στην τοπική κυρίως απασχόληση.
- Σε ποιοτικά προϊόντα.
- Στην ισόρροπη σχέση κοινωνίας και φύσης.
- Στην υγεία μιας περιοχής και στην πρόληψη.
- Στην ψυχοσωματική ισορροπία των ανθρώπων.

- Στη δημιουργική φαντασία.
- Στο σεβασμό της τοπικής ιδιομορφίας και πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων.
- Στην ανάγκη να τρέφονται όλοι και καλά.

Αυτοί και άλλοι προσανατολισμοί ανάλογοι σε περιεχόμενο θα μπορούσαν να ενθαρρύνουν την την τοπική ανάπτυξη έτσι ώστε η τοπική κοινωνία σήμερα να πλησιάζει τη δημιουργικότητα και αυτοδυναμία του χθες εμπλουτισμένη με τις ήπιες προσιτές και προσαρμοσμένες τεχνολογίες που ευνοούν περισσότερο την επίλυση των αναγκών παρά τη συσσώρευση του κέρδους.

Η προβιομηχανική κοινωνία αποτελεί ένα αξιοπρόσεχτο δείγμα για τη σχέση που είχε η τέχνη με την εργασία, το τραγούδι με την οικονομία, και η φύση με τις παραγωγικές δραστηριότητες των ανθρώπων. Παρ'όλο που ο ευρωπαϊκός και ο ελλαδικός μεσαίωνας είναι ιστοριογραφικά καλυμμένος με την κυριαρχία του θεού αλλά και με συμπεριφορές οι οποίες στο σήμερα ως αρχαϊσμοί είναι όπου συναντώνται αντιδραστικοί, μπορούμε να πούμε πως απετέλεσαν ένα δυνατό ορίζοντα στήριξης των δεσμών της κοινότητας και ενός ηθικού προβληματισμού. Η κοινότητα αλλά και τα άτομα ξεχωριστά, διατηρούσαν την αλληλεγγύη και την αλληλοβοήθεια ως πρωταρχικό παράγοντα ζωής.

Η μεσαιωνική κομμούνα (δήμος), η βυζαντινή κοινότητα όπου άκμασζήταν δείγματα αρμονίας, συνεργατικότητας από τις οποίες μπορούμε να αντλήσουμε τη δυνατότητα συνεργασίας όλων για το καλό όλων.

Να μην ξεχνάμε πως το τραγούδι, η τέχνη άκμασαν σε μια προβιομηχανική κοινότητα —όχι σαν καταναλωτικά εμπορεύματα αλλά ως συλλογικά επιτεύγματα— όπου ο καθένας μάλλον έκανε το καλύτερο για το σύνολο, συνθήκη που έμελλε να ανατρέπεται και εξελικτικά να θεμελιώνεται η παντοδυναμία του ατόμου.

Σ' αντίθετη κατεύθυνση, η οικονομική μεγέθυνση ταυτίζεται με το σύγχρονο μοντέλο του τρίπτυχου ανάπτυξη-ανάπτυξη-

εκσυγχρονισμός, με θεμελιακή ιδεολογική βάση τη μεγιστοποίηση του κέρδους παραβλέποντας εντελώς ή αγγίζοντας εξ απαλών ονύχων με ``διορθωτικά μέτρα`` τις συνέπειες της φτώχειας, της καταστροφής της φύσης, του πολιτισμικού μαρasmus, του ρατσισμού, του νεοφασισμού και του πολέμου. Ένας συμβατικός οικονομολόγος δεν θα μπορούσε να κατανοήσει μεγέθη μη μετρήσιμα ενώ προσδιορίζει τη φτώχεια ή τον πλούτο με τις γνωστές ακατανοησίες του Α.Ε.Π., του κατά κεφαλήν εισοδήματος, κτλ. Ζητήματα υγείας, των μη χρηματικών συναλλαγών, της ανταλλαγής υπηρεσιών, της δημιουργικότητας, της συμμετοχής του είναι από άγνωστα μέχρι αδιάφορα. Οι σφαγές στην Τζακάρτα του εξεγερμένου πληθυσμού, οι αποδεκατισμοί και οι γενοκτονίες στη Σομαλία, οι σφαγές στην π. Γιουγκοσλαβία, οι σεισμοί στην Ιαπωνία για έναν συμβατικό οικονομολόγο είναι πτώσεις τιμών σε χρηματιστήρια, απώλειες επενδύσεων και άλλα παρόμοια. Ένα χωριό στο Μπαγκλα Ντες που ακολουθά ακόμα την παραδοσιακή οικονομία στο χάρτη των συναλλαγών και υπηρεσιών και του οποίου το επίπεδο ζωής μπορεί να είναι ανώτερο από κάθε περιοχή της δύσης, γι' αυτόν που παρατηρεί την κίνηση του χρήματος το χωριό αυτό βρίσκεται κάτω από το όριο φτώχειας. Αντίστοιχα μπορεί να θεωρεί πλούσια μια βραζιλιάνικη επαρχία στην οποία το 60% του πληθυσμού ζει χωρίς γη, χρήματα, με άθλιες συνθήκες εργασίας, με τρομοκρατία από τους γαιοκτήμονες αρκεί που το 5% του πληθυσμού πλουτίζει από τις εξαγωγές, την καταστροφή των αρχαίων δασών και την σχεδόν απλήρωτη εργασία των ακτημόνων.

Έτσι, και η εντασσύμενη στο κεντρικό σχεδιασμό τοπικής ανάπτυξης είτε με τη μορφή προγραμμάτων φτώχειας, είτε με τη μορφή επιδοτήσεων, δανείων, είτε με τη μορφή κοινωφελών έργων και κινήτρων για ``νέες`` επιχειρήσεις δεν κατέληγε στους διακηρυγμένους στόχους της. Η βασική σκέψη, το κέρδος και η απασχόληση έδινε

μια προσωρινή ανακούφιση και ύστερα πάλι φτώχεια, ανεργία, μετανάστευση. Με αποτελέσματα την καταστροφή φυσικών χώρων, την λεηλασία της ντόπιας βιώσιμης οικονομίας, την αλλαγή του τρόπου ζωής προς το καταναλωτικότερο, η ανάπτυξη ισχυροποιεί τους ήδη ισχυρούς. Το αδιέξοδο αίτημα ολόκληρων περιυχών για ανάπτυξη (π.χ. Φλώρινα, Θράκη) ή οι διαμαρτυρίες για την αποβιομηχάνιση άλλων (π.χ. Βόλος, Πάτρα, Λαύριο) μεταφράζεται σε προσωρινή εργασιακή λύση, στην καταστροφή του κοινωνικού ιστού και την αλλοίωση του τοπίου.

Για παράδειγμα στην περίπτωση της ΔΕΗ Πτολεμαίδας έχουμε τον οικιστικό ξεριζωμό ολόκληρων χωριών με το όφελος της εξεύρεσης μιας (σίγουρης;) εργασίας σε μια από τις χειρότερες του είδους (π.χ. στο κάρβουνο). Το ίδιο και με τα μεγάλα έργα ``πνοής`` όπως δρόμοι, ανάπλαση όπου

από πολύ μικρός...

...και παραγκωνίζοντας τους άλλους...

και εκεί υπάρχει ένα προσωρινό όφελος για εξεύρεση εργασίας με ημερομηνία λήξεως. Αντίθετα οι εργολάβοι και οι μετέπειτα ωφελημένοι κερδίζουν σε βάρος μιας δήθεν κοινωφελούς δραστηριότητας (τα περίφημα διαπλεκόμενα στα οποία εμπλέκονται πολιτικοί, καναλάρχες, εργολάβοι- μπορεί να τα διαβάσει κανείς στο περιοδικό(περιοδ.ΑΝΤΙ, Ν. Κυριαζίδης)με ονόματα και αριθμούς). Παρομοίως και με την αγροτική οικονομία. Από τη συνθηματολογία του '70 φτάσαμε στη μίζερια του '90 με τεράστια χρέη στην τοκογλύφο ΑΤΕ, με φτώχεια, με καταστροφή των υδάτινων πόρων, με καρκίνους εξ αιτίας της χρήσης φυτοφαρμάκων, με σπατάλη εργασίας και πόρων, με μετανάστευση κι αναντίστοιχα την ισχυροποίηση κάποιων ``αγροτικών`` επιχειρήσεων απέναντι στον αγρότη.

Φτάνουμε λοιπόν σε μια κρίσιμη φάση όπου χρειάζεται να ανασχέσουμε την επιχειρηματολογία της ανάπτυξης θέτοντας βασικά τις μη μετρήσιμες αξίες ως πρόταγμα και τη δημοκρατική διεύθυνση της οικονομίας μέσα στην κοινότητα. Αντίθετα με έναν χυδαίο οικονομισμό ο οποίος παρπέμπει στο σύνθημα «όποιος δεν κερδίζει πεθαίνει», η οικονομική δημοκρατία μιλά για την εργασία και την ικανοποίηση των αναγκών όλων μέσα από την κοινότητα για την κοινότητα με τις προοπτικές της ομοσπονδιοποίησης και την συνομοσπονδίας των κοινοτήτων.

ΤΑ ΕΝ ΟΙΚΩ ΕΝ ΔΗΜΩ

Οι σύγχρονες κυβερνητικές αποφάσεις για την ανάπτυξη (αποκρατικοποιήσεις, αλλαγή εργασιακών σχέσεων, ελαστικοποίηση

...αγωνίστηκα...

ωραρίου κλπ) επιδιώκουν την ενσωμάτωση των μη ``ανεπτυγμένων`` κοινοτήτων και περιοχών στην ελεγχόμενη από την παγκόσμια αγορά ``εθνική οικονομία``. Ένας τέτοιος μετασχηματισμός ο οποίος διαρκεί ή είναι βραχύχρονος προϋποθέτει τεράστια κονδύλια για έργα υποδομής, επιδοτήσεις και κίνητρα για νέες επιχειρήσεις, επενδύσεις, μετακόμιση εταιριών. Το γεγονός ότι παντού η επαρχία Τροϊζηνίας αναφέρεται ως ``υπανάπτυκτη`` έχει να κάνει με λόγους έλλειψης βιομηχανικών ζωνών, την όχι απαραίτητως βιομηχανοποιημένη γεωργία, έλλειψη υποδομής (νοσοκομεία, λαχαναγορά, υπηρεσίες, σχολές, σύστημα αποχέτευσης κλπ), σχέδιο πόλης και μια σταθερή μετανάστευση κυρίως νέων. Ταυτόχρονα και στο εσωτερικό της έχει διαφοροποιήσεις μεταξύ του ημιαστικοποιημέ-

νου Γαλατά —Πόρου και των αγροτοκτη-
νοτροφικών περιοχών. Η επαρχία έχει μια
σχέση δορυφορική με τις πόλεις του Πει-
ραιά, Ναυπλίου, Άργους οι οποίες διαθέ-
τουν μια υποδομή και καλύπτουν ως κέ-
ντρα με σχετικές υπηρεσίες. (Διεύθυνση
Γεωργίας, Νομαρχία, εκπαιδευτικά ιδρύ-
ματα, νοσοκομεία, καταναλωτικά αγαθά,
αγορά, κλπ). Ένα κέντρο απόκεντρο στα
νότια του νομού Πειραιά με κύριες αναφο-
ρές τα αγροτοανθοκομικά, την κτηνοτρο-
φία και το εμπόριο —τουρισμό - υπηρεσίες
προς τη μεριά του Πόρου.

Υποθάλποντας τους παραδοσιακούς τρό-
πους οικονομίας, η κυρίαρχη αντίληψη για
την ανάπτυξη δίνει την εντύπωση πως αν ε-
φαρμοστούν τα πρότυπα της θα υπάρξει
ευημερία. Παράλληλα ένας εκβιαστικός
τρόπος προώθησης τεχνολογιών προβάλλ-
εται με τη λογική «παρ' το όλο ή τίπο-

...με πολύ κόπο
και θέρση...

τα». Έτσι, στην περιοχή οι νέες τεχνολογίες
στην καλλιέργεια και την άντληση του νε-
ρού έφεραν σε αδιέξοδο ένα σημαντικό
κομμάτι του αγροτικού πληθυσμού σε
συνδυασμό με την εισαγωγή της ανθοκο-
μίας και των ισχυρών φυτοφαρμά-
κων. Παρομοίως οι ιχθυοκαλλιέργειες στη
βάση του ιδιωτικού κέρδους και την ανυ-
παρξία κοινοτικού ελέγχου παραγκωνίζουν
την παραδοσιακή αλιεία ενώ δημιουργούν
ή μέλλεται να δημιουργήσουν πληγές στο
θαλάσσιο χώρο. Κι ενώ άλλαξαν πολλά σε
επίπεδο τεχνολογίας οι σχέσεις παραγωγού
καταναλωτή παρέμειναν σχεδόν ``παραδο-
σιακές`` με διαμεσολαβητές του εμπόρους
με τις νταλίκες τα μεγάλα φορτηγά και
ψυγεία και τους μεγαλομανάβηδες των λα-
χαναγορών που κερδίζουν σε βάρος των
δυο προαναφερθέντων. Μαζί μ' αυτούς οι
οικονομικοί παράγοντες (Κωστελένος, Γρώ-

μαν, Μωρόπουλος, ΑΛΑΣΙΑ, Γρίβας,
ΠΛΩΤΩ, ΚΑΛΛΟΝΗ ΕΠΕ, κλπ)
και οι οποίοι έχοντας την κατάλληλη τε-
χνογνωσία και τεχνολογία δύνανται να παί-
ζουν ένα πόλο οικονομικής και —γιατί όχι-
πολιτικής ισχύος στα δρώμενα της περιο-
χής. Η κτηνοτροφία παράλληλα υποσιτι-
ζόμενη και μεγάλο μέσο όρο ηλικίας απα-
σχόλησης, αντισυνεργατικά δραστηριο-
ποιημένη φθίνει και αποσύρεται δίνοντας
την αίσθηση του μαρασμού. Και στους
κτηνοτρόφους ισχύουν τα ανάλογα. Κερδί-
ζει τόσο ο έμπορος όσο και ο τυρκοκόμος.
Μέσα σ' αυτά ο μόνιμος βραχνάς του
τουρισμού ξεπροβάλλει την περίοδο των
επισκεπτών με το γνωστό στερεότυπο ιδε-
ολογικό υπόβαθρο. Μια νοητή ευθεία συν-
δέει το πιο μικρό χωριό με το πλέον του-
ριστικό κέντρο με στόχο μια οικονομία
που στηρίζεται στην προκατασκευασμένη

αναψυχή η οποία αφήνει ένα πρόσκαιρο
κέρδος, προχωρά στην ισοπέδωση των το-
πικών ιδιαιτεροτήτων (από τις διαιτητικές
μέχρι τις γλωσσικές), και παραχωρεί μέρος
της φύσης στο κέρδος και τη λεηλασία.
Τουρισμός σημαίνει μια ένταση οικιστικής
ανάπτυξης για κατοικίες που χρησιμο-
ποιούνται κυρίως τους θερινούς μήνες, μια
υποδομή (π.χ. μαρίνα) η οποία διογκώνει
τα κέρδη αυτών και μόνο που συναλλάσ-
σονται με τους ιδιοκτήτες σκαφών, γενικές
δραστηριότητες (π.χ. έκθεση σκαφών στον
Πόρο) που ευνοούν μια μεσαία έως μεσου-
αστική τάξη στις ανάγκες αναψυχής της.
Έτσι περίπου μια νοητή ευθεία συνδέει τον
Πόρο με το Σαιν Τρόπε και τα ορεινά των
Μεθάνων με τις Άλπεις.
Η ανεργία, η έλλειψη στοιχειωδών παρο-
χών (ασφάλιση, υπερωρίες Σαββατοκύρια-

κα, κλπ) για τους εργαζόμενους στον ιδιωτικό τομέα (οικοδομές, μαγαζιά κλπ) αγγίζουν την περιοχή μας όπως και την υπόλοιπη Ελλάδα παρ' όλο που δεν γίνεται τόσο φανερό λόγω διαπροσωπικών σχέσεων και έλλειψης συνδικαλιστικής παράδοσης και δράσης (μετρώνται στα δάχτυλα του ενός χεριού οι επίσημες καταγγελίες εργαζομένων). Έστω και χωρίς επίσημα στοιχεία μιλάμε για έναν σημαντικό δείκτη ανεργίας στα χωριά και στα κέντρα με ανθρώπους που κάνουν το πρώτο βήμα για το Γαλατά-Πόρο κι από κει για την Αττική. Πρόκειται για τους ιθαγενείς μετανάστες οι οποίοι ``αυτοαπελαύνονται`` κι αποτελούν έναν κορμό αυτού του ιδεολογικού εδάφους διαχωρισμού με τους αλλοδαπούς (κυρίως Ινδούς και Αλβανούς) οι οποίοι με τις αθλιότερες συνθήκες εργασίας, διαμονής και διατροφής εργάζονται στην παραγωγή λουλουδιών, κηπευτικών, οικοδομές, στις ελιές και τα εσπεριδοειδή. Αντιμετωπίζοντας την εύκολη κατακραυγή για οτιδήποτε κακό συμβαίνει (σεισμοί, λιμοί, καταποντισμοί) κάνουν το περίσσειμα εργασίας που απαξιούν οι Έλληνες μικροαφεντικά («για ράντισμα θα βάλω τον Ινδό ΜΟΥ») δικαιολογώντας το 10% του Α.Ε.Π. σύμφωνα με τους οικονομολόγους της φιλελεύθερης αθλιότητας.

Από την άλλη ογκωδέστερα εμπορικά κέντρα αναμένονται να έχουν σκληρό ανταγωνισμό κέρδους με τους συνετairισμένους ιδιοκτήτες SUPER MARKET οι οποίοι βέβαια έσβησαν από το χάρτη τα μικρά μαγαζάκια. Έτσι και οι μικροεπαγγελματίες, οι περισσότεροι με το κυνήγι της πληρωμής του ΤΕΒΕ, με τα τιμολόγια, τα χρέη τις πιστώσεις, εργάζονται σκληρά και ατομικά ο καθένας σ' έναν αγώνα επιβίωσης από το πρωί μέχρι το βράδυ και περιμένοντας την άνοιξη για να ανοίξουν οι δουλειές.

Σ' άλλο μήκος κύματος οι κρατικοί υπάλληλοι (εκπαιδευτικοί, τραπεζικοί, εφοριακοί, νομαρχιακοί, κλπ) με τη νιρβάνα του χρόνου, της σταθερής πληρωμής και της

μη σωματικής εργασίας συμπληρώνουν το καρέ της κοινωνικοοικονομικής πολυδιάσπασης με τους δικούς τους κύκλους ενδιαφερόντων και ενασχολήσεων. Το ``δημόσιο`` ως καταχρηστική εκφορά του «κρατικού» δεν είναι παρά ένα εργοτάξιο διεκπεραίωσης της κρατικής γραφειοκρατίας. Παρ' όλα αυτά η αιχμή της σύγκρουσης εντοπίζεται μόνο στο στοιχείο του εργασιακού (μονιμότητα), των αποδοχών (μισθός στις 1 και 15) και του χρόνου εργασίας και μόχθου (σύγκριση με τεχνίτες, αγρότες και εργάτες) όχι άδικα, αλλά πάντα σε ένα πνεύμα διακανονισμού από τα πάνω.

Έτσι περίπου φαίνεται να είναι το κοινωνικό-οικονομικό περίγραμμα της περιοχής μας δίχως τη γνώση των στατιστικών αριθμών και οικονομικών διαγραμμάτων που ενθαρρύνουν τη μονοδιάστατη αντίληψη του οικονομικού ανθρώπου (Homo economicus). Εξ' άλλου όπως σημειώνει και ο Dan Chodorkoff «Οι κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές, καλλιτεχνικές, ηθικές και πνευματικές διαστάσεις πρέπει να θεωρηθούν μέρη ενός συνόλου πρέπει επομένως να λειτουργήσουν μαζί, ενισχύοντας οι μεν τις δε. Γι' αυτό το λόγο η διαδικασία ανάπτυξης πρέπει να ξεκινήσει από μια ενσυνείδητη κατανόηση των μεταξύ τους σχέσεων».

ΕΝΤΟΣ ΚΙ ΕΠΙ ΤΑΥΤΑ

Αποφεύγοντας τις σχηματικές προτάσεις εξ' αιτίας της δυναμικής την οποία μπορούν να πάρουν στο πλαίσιο του ιδιωτικού συμφέροντος που θεωρεί χορτάτους και πεινασμένους, η οικονομία πρέπει να επανακτά την ηθική, επικοινωνιακή και πολιτισμική της ουσία. Ο χώρος γενικά της Τροιζηνίας, όντας μη ανεπτυγμένος αστικά από τη μια και έχοντας μια σύνθεση πολυαπασχόλησης από την άλλη, προσφέρεται για οικονομικές δραστηριότητες συνεργατικής κι αλληλοβοηθητικής σημασίας. Η αλληλεγγύη ως πρωταρχικό μέλημα και η αμεσοδημοκρατική λήψη

των αποφάσεων αποτελούν τις ανεξάντλητες πηγές δυνατοτήτων που συνδυάζονται με την επιβίωση και την ευημερία για την κοινότητα. Με το συνομοσπονδισμό των δήμων ως στόχο, κι αρχικά με την ομόσπονδη δικτύωση, μπορούμε να επιτυγχάνουμε τις συναλλαγές, τις εργασίες και την παραγωγή αγαθών με τρόπο που να εξυπηρετεί τις ανάγκες μας και ενάντια στην οικονομία της αγοράς.

Έτσι, κοινοτικές γαίες μπορούν να χρησιμοποιούνται από άνεργους προκειμένου να ικανοποιούν τις διατροφικές τους ανάγκες όπως επίσης είναι δυνατόν με πειραματικές καλλιέργειες που τεκμηριώνονται ως προσεγγίσιμες στη φύση (βιοκαλλιέργειες, μέθοδος Φουκουόκα) να εξασφαλίζουν υγιεινά προϊόντα αλλά και να αποτελέσουν υπόδειγμα για μια βιώσιμη γεωργία χωρίς φάρμακα. Με τη συνεργασία αλλά και την απαραίτητη εργασία από το σύνολο των κοινοτήτων υπάρχει η δυνατότητα βαθμιαίας μετατροπής των καλλιεργειών σε χρήσιμες κηπευτικές ή δενδροκομικές καλλιέργειες, με τρόπους που μας καθιστούν αλληλέγγυους με τους αγρότες και συλλογικά αντιπαρατιθέμενους σε κρατικούς μηχανισμούς⁴ (πιστωτικούς, ΑΤΕ, κατασταλτικούς μηχανισμούς, απειλές για κατασχέσεις κλπ). Έτσι, ντόπια αγορά από συνεργαζόμενους κι όχι ανταγωνιστές μπορεί να λύνει τις ανάγκες σε τροφή συνεπικουρούμενη από την αλλαγή του τρόπου ζωής από το καταναλωτικό στο δημιουργικό —επικοινωνιακό.

Μικρά εργαστήρια κι όχι ογκώδη κι ανεξέλεγκτα εργοστάσια, με συνεργάτες που ζουν και χαίρονται την εργασία τους κι όχι αφεντικά που πλουτίζουν ή εργάτες που ψευτοεπιβιώνουν με την απειλή της απόλυσης, έχουν τη δυνατότητα να μεταποιούν ή να δημιουργούν τα αγαθά. Για παράδειγμα κοινοτικά αποχυμωτήρια, εμφιαλωτήρια, τυροκομεία, γαλατάδικα, ζαχαροπλαστεία, μανάβικα, μπορούν να παίρνουν τη θέση των μεσαζόντων εμπόρων όπως και των απρόσωπων εμπορικών καταστημάτων δημιουργώντας συνθήκες υγείας, εξανθρωπί-

ζοντας την εργασία εφ' όσον στόχος δεν θα' ναι η μεγιστοποίηση του κέρδους.

Η προσαρμοσμένη τεχνολογία και η ήπια γεωργία σημαίνουν καθαροί υδροφόροι ορίζοντες αλλά και θάλασσα. Η συνεργατικότητα των ψαράδων μπορεί επίσης να περιορίζει τις περιβαλλοντικές αλλά και οικονομικοκοινωνικές επιπτώσεις των ιχθυοκαλλιεργητικών δραστηριοτήτων αλλά και να αναπτυχθούν ορίζοντες όπως π.χ η οστρακοκαλλιέργεια. Ένας κοινοτικός τρόπος διαχείρισης του νερού μπορεί σιγά σιγά να αντικαθιστά την αλαζονεία των γεωτρήσεων οι οποίες έχουν σημαντικά καταστρέψει τον τόπο με την υπεράντληση. Σαφώς και τεχνικές συγκράτησης του νερού μπορούν έχουν καλά αποτελέσματα (μικρά φράγματα κοινότητας Απειράθου Νάξου, μέθοδος Φουκουόκα). Και σίγουρα ένα δίκτυο ανταλλαγής σπόρων (δίκτυο διατήρησης ντόπιου γενετικού υλικού στη Θεσσαλονίκη) μπορεί να αποδώσει νόστιμους και υγιείς καρπούς αλλά και να δημιουργήσει μια ισχυρή κόντρα με τις πολυεθνικές εταιρίες (π.χ SHELL) που καθιστούν το γεωργό εξάρτημά τους. Παρομοίως και οι κτηνοτρόφοι με συνεργατική δραστηριότητα θα μπορούν να κερδίζουν χρόνο για τον εαυτό τους δεχόμενοι κι άλλους συντοπίτες τους ως συνεργάτες. Οι κρατικοί υπάλληλοι έχουν την ευκαιρία να υπάγονται διαρκώς μέσα στην δημοτικά αυτοδιοικουμένη διεργασία επωφελούμενοι από έναν ουσιαστικό πλούτο χάνοντας τα προνόμιά τους (με ή χωρίς εισαγωγικά). Κοντολογίς να προσφέρουν έργο για την κοινότητα και τον άνθρωπο ως πολίτες που θέτουν τη γνώση και τη δημιουργικότητα που εγκλωβίζεται σε μια καθημερινή τυποποιημένη εργασία. Έτσι και για τις λεγόμενες ΔΕΚΟ πρέπει διαρκώς να απαλλοτριώνονται οι δραστηριότητές τους οι οποίες να τίθενται στη συνέλευση του λαού. Οι υπηρεσίες που θα προσφέρουν, το είδος της εργασίας, οι επιπτώσεις στη υγεία της κοινότητας, οι συνέπειες στο φυσικό χώρο, τα δικαιώματα και οι υ-

ποχρεώσεις είναι θέματα στα οποία ο καθένας είναι ηθικά υποχρεωμένος να τοποθετηθεί απέναντι στον καθένα σε μια σχέση οριζόντιας πολιτικής. Ταυτόχρονα χειρονακτικές εργασίες και δραστηριότητες μετατρέπουν τον υπάλληλο σε ένα κοινωνικό άνθρωπο με πλούσια και ενδιαφέρουσα ζωή. Σ' αυτήν την ουσιαστικά ζωτική διεργασία η ειδική τεχνογνωσία για τις εναλλακτικές π.χ. τεχνολογίες μπορεί να κοινοποιείται (υπό τη μορφή εκδόσεων, σεμιναρίων, πειραμάτων) βοηθώντας την απεμπλοκή μας από την ασύμφορη για μας και τη φύση σπατάλη πόρων και ενέργειας. Μια παράλληλη εκτίμηση και αντικειμενοποίηση των αναγκών μας σε νερό, ηλ. Ρεύμα κλπ θα είχε ευεργετικά αποτελέσματα προς αυτήν την κατεύθυνση. Τόσο ο υδάτινος πλούτος, το έδαφος, ο αέρας η, θάλασσα θα μπορούσαν να βρίσκονται σε εξαιρετικά καλύτερη κατάσταση αν μπορούσαμε να συμβιώνουμε μαζί τους αποφεύγοντας φαινόμενα όπως της ξηρασίας, της μόλυνσης, των καρκίνων, φαινόμενα που απαντούν τόσο στη χυδαία λογιστική αντίληψή μας για τη φύση όσο και με την εξουσιαστική, γραφειοκρατική λήψη των αποφάσεων.

Οι ξένοι μετανάστες θα μπορούσαν -παρ' όλο που το πρόβλημα της τρομοκρατίας των απελάσεων, της κινδυνολογίας από τα ΜΜΕ, ενός διάχυτου ρατσισμού αλλά και της σιωπηρής κουλτούρας κάποιων δεν το ευνοεί- να αποτελούν μέλη της συνέλευσης του δήμου, του σημαντικότερου αυτού πολιτικού σώματος, με ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις στη λήψη των αποφάσεων. Μέσα στη συνέλευση θα μπορούν να θέσουν τα ιδιαίτερα ζητήματα που τους αφορούν (διακρίσεις, εκμετάλλευση, απειλές κλπ) αλλά και γενικότερα που αφορούν τον τόπο.

Δημοτικά συνεργεία τεχνιτών πάσης φύσεως, συνεργατικές θα μπορούν να προσφέρουν την εργασία τους προσπερνώντας έναν ανθρωποφάγο ανταγωνισμό. Ατέλειωτες ώρες εργασίας των μικρών επαγγελμα-

τιών, με τεράστιες επιπτώσεις στη υγεία, με εκμετάλλευση των βοηθών τους πολλές φορές, με το άγχος των τιμολογίων και της εφορίας ή του ΤΕΒΕ, δείχνουν τη ματαιοπονία για έναν τρόπο ζωής και εργασίας καταδυναστευτικό και απάνθρωπο.

Σ' αυτήν την ηθική οικονομική δυναμική, ο τουρισμός παίρνει τη μορφή φιλικού τρόπου οικοεπισκέψης, διαμονής, γνωριμίας με τον τόπο, τις ανάγκες του, την ιστορία του, τη γλώσσα του τον ιδιαίτερο πολιτισμό του. Πρόκειται για μια μεγάλη ευκαιρία γνωριμίας και ανταλλαγών άστεως και περιφέρειας η οποία μπορεί να συμβάλλει θετικά όσον αφορά μια ήπια επανπροσέγγιση των κατοίκων των απρόσωπων τερατουπόλεων με τη δημιουργική εργασία, τη διαμονή, τη χρήση γης για ανάγκες, την αλληλοφιλοξενία. Ένας τουρισμός που τείνει να γίνεται από καταναλωτική φιέστα σε έναν πολύχρωμο κόμβο συνάντησης κι ανθρώπινων δεσμών. Έχουν την ευκαιρία οι υπάλληλοι των 75000 και πωλητές ευζώνων στα τουριστάδικα του Πόρου, οι μαγαζάτορες που παρακαλούν να παραμείνει 10 λεπτά παραπάνω το πλοίο με τους γιαπωνέζους, οι ιδιοκτήτες ενοικιαζόμενων δωματίων, να μετατρέπουν το χώρο τους, το χρόνο τους, την εργασία τους. Τα χωριά έχουν τη δυνατότητα να αναστηλώσουν τα ακατοίκητα σπίτια (π.χ. οικισμός στο Σκαπέτι) δημιουργώντας χώρους υποδοχής για μια αμοιβαιότητα υλικών και πνευματικών αγαθών. Δεν είναι τυχαίο άλλοστε ότι όλος αυτός ο κόσμος του άστεως, που με οδύνη περιφέρεται τα ματωμένα Σαββατοκύριακα στην επαρχία, προέρχεται από αυτήν και κρατώντας τις μνήμες μιας πιο απλής ζωής εν τούτοις έχει μια σχέση χρηστική και απόμακρη. Δεν είναι όμως παράλληλα τυχαίο ότι γενιές Δε διώχθηκαν στο άστυ μόνο για οικονομικούς λόγους (π.χ. ``έλλειψη ενδιαφέροντος από το κράτος``, ``Αθηνοκεντρικό κράτος``, ``τα κονδύλια``-καρναμέλες της αριστεράς) αλλά και για λόγους κοινωνικούς αναζητώντας μια πιο λιγότερο ασφυ-

χτική ζωή σ' απάνθρωπους χώρους της μητρόπολης. Το κουτσομπολιό, η έντονη καταπίεση των νέων και ιδιαίτερα των κυριτσιών, η κυριαρχία του πατέρα να χρησιμοποιεί σαν εργάτες τους γιους και να παντρεύει στα γρήγορα την κόρη, είναι φαινόμενα για τα οποία η μισή Ελλάδα επικρίνει την άλλη μισή. Έτσι ακόμα και ο πιο απρόσεκτος παρατηρητής βλέπει τεράστιες εκτάσεις να λογιάζουν, να γίνονται σκουπιδότοποι και στη συνέχεια να παίρνουν φωτιά.

Με την επίσκεψη στην ύπαιθρο και στους πιο φυσικούς χώρους ο καθένας μπορεί να γνωρίσει τα οικοσυστήματα, τη χλωρίδα της περιοχής και να ψάξει για εναλλακτικές θεραπευτικές λύσεις με βότανα από την Τροιζηνιακή γη. Η καλλιέργεια βοτάνων (και ιδιαίτερα στα Μέθανα), η ώθηση ενός εργαστηρίου που θα διαθέτει, θα παρασκευάζει αιθέρια έλαια, βάμματα και θα προσφέρει τα προϊόντα ανοίγει προοπτικές για τη ζωή την υγεία της περιοχής αλλά και ωθεί μια αντίσταση στη διεύθυνση των εταιριών στη ζωή μας. Εταιρίες πολυεθνικές ή ντόπιες (π.χ. APIVITA) εκμεταλλεύονται την κρίση στο ζήτημα της υγείας και πλουτίζουν πωλώνοντας φυσικά(;) παρασκευάσματα δίνοντας το στίγμα της χειραγώγησης (το καλό πράμα πληρώνεται) σ' ένα οριακό δίλημμα: «χημεία η φύση»

Παράλληλα για άλλα ζητήματα όπως οι συγκοινωνίες υπό τον έλεγχο των άμεσα ανακλητών επιτροπών σε μια προτρεπτική διάθεση περιορισμού του αυτιστικού μοντέλου του ΙΧ, κοινοτικά ορνιθοτροφεία, μύλοι, εργαστήρια ειδών ένδυσης, υπόδησης, μπορούν να δώσουν ένα ουσιαστικό νόημα στη ζωή μας, στις σχέσεις μας σε μια γόνιμη ανοιχτή συμμετοχικότητα.

Αυτά και άλλα πολλά θα μπορούσε ο καθένας να θεωρήσει ως προτάσεις. Το αποτέλεσμα δεν μπορεί να κριθεί από τώρα. Τα πάντα κρίνονται εκεί όπου διαπράττονται οι γενικές συνελεύσεις, στο ήθος στο ύφος και στις διεργασίες τις οποίες επιβάλ-

λει το πολιτικό σώμα. Έτσι, τα παραπάνω, μπορεί να αποτελούν ``μεταρρύθμιση``, ``επανάσταση``, ή ό,τι άλλο έχει κατοχυρώσει μέσα στους δύο τελευταίους αιώνες η πολιτική τεκμηρίωση του λόγου. Αν φαίνονται τόσο ``ουτοπικά`` θα πρέπει να αποδείξουν πρώτα οι κατέχοντες το ``ρεαλισμό`` ότι με την οικονομία της αγοράς και με το συγκεντρωτισμό των αποφάσεων από οποιαδήποτε εξουσία θα λυθούν τα προβλήματα τα οποία αυτές οι δύο δυναμικές πολλαπλασίασαν και διόγκωσαν.

Η τοπική ελευθεριακή αυτοδιεύθυνση δεν αποτελεί την απόλυτη λύση για όλα. Πρόκειται για μια εξελικτική ενεργητική διαδικασία που θέτει την άμεση δημοκρατία και τον συνομοσπονδισμό ως κορυφαίους πολιτικούς παράγοντες. Είναι μια βιώσιμη προοπτική θέση στην οποία ξεδιπλώνεται ένα πολύμορφο γίγνεσθαι, επανεκτιμώντας τις οργανικές σχέσεις της κοινότητας του χθες με τις πολύτιμες κοινωνικές ελευθερίες του σήμερα

1.

Κατάληψη του κοινοτικού καταστήματος Τροιζίνας το '96 από ανθοκαλλιεργητές διαμαρτυρούμενους για την απόπειρα κατάσχεσης της περιουσίας συναδελφου τους ο οποίος είχε οικονομικό χρέος. Η κατάσχεση δεν πραγματοποιήθηκε.

ΟΡΕΙΝΗ ΝΑΞΟΣ: η άμεση δημοκρατία στ' Απεράθου

Η δυνατότητα απόπειρας προσέγγισης του παραπάνω θέματος ταλαντεύεται ανάμεσα στη ρητά διατυπωθείσα αρχή για την κυριαρχία των λαϊκών συνελεύσεων —οι οποίες είναι αποφασιστικές μέσω της άμεσης ψηφοφορίας και της ίδιας της δυνατότητας (με βάση το παραδοσιακό στερεότυπο για την πολιτική) για την συμμετοχή των δημοτών. Πρόκειται για ένα πείραμα το οποίο συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Ο θεσμός της λαϊκής συνέλευσης των κατοίκων αποτελεί από το 1987 στ' Απεράθου το μοναδικό όπως αναφέρεται μέσω λήψης αποφάσεων τις οποίες είναι υποχρεωμένο να υλοποιεί το κοινοτικό συμβούλιο.

Ποια είναι όμως εκείνη η ικανή συνθήκη ώστε να πραγματοποιούνται οι προθέσεις της εκλεγμένης κοινοτικής εξουσίας η οποία ρητά δεσμεύεται σ' αυτήν την εξέλιξη;

Ποιο είναι το θεωρητικό υπόβαθρο για τη σχέση της κοινότητας με τον κρατικό μηχανισμό;

Τι είναι αυτό που δίνει την ώθηση στην ικανοποιητική ή όχι συμμετοχή των κατοίκων;

Τι λένε οι ίδιοι απέναντι στην ανάληψη της ευθύνης σε μια τέτοια σημαντική πολιτική εξέλιξη;

Πρόκειται για μια ``άλλη`` τεχνική λήψης αποφάσεων μέσα στην ήδη πολυδαίδαλη κρατική γραφειοκρατία ή εμπεριέχεται στο πείραμα ένα στίγμα που αφορά όλη την ανθρωπότητα;

Τι ρόλο παίζουν οι εν Αθήναις παράγοντες οι οποίοι έλκουν την καταγωγή τους απ' το Απεράθου;(καθηγητές πανεπιστημίου, στελέχη της διοίκησης του κράτους, πολιτικά πρόσωπα και πιο παλιότερα υπουργοί, βουλευτές κλπ)

Ποια είναι η σχέση και η στάση των απλών ανθρώπων της Απειράθου οι οποίοι αστικοποιήθηκαν βίαια μετά την κρίση της σμυρίδας κυρίως από το '50 μέχρι το '70;

Αυτά φαίνονται να είναι τα πιο σημαντικά ερωτήματα τα οποία θα μπορούσαν απαντη-

μένα να απομακρύνουν το ομιχλώδες τοπίο που δημιουργήθηκε βαθμιαία από τους όρους της πολιτικής χειραγώγησης, όχι μόνο στ' Απεράθου αλλά και σε κάθε τόπο που οι συλλογικές του αναφορές αποτελούν το αντικείμενο μιας άχρωμης, άοσμης και διακοσμητικής λαογραφίας και ιστοριογραφίας.

Ο θεσμός της λαϊκής συνέλευσης πραγματοποιήθηκε από το 1987 με τη συγκρότηση του νέου κοινοτικού συμβουλίου από τον συνδυασμό για την άμεση δημοκρατία. Η φυσιογνωμία του Μανόλη Γλέζου και το έμπρακτο παράδειγμα της απλότητας, του ασκητισμού αλλά και της ιστορικής του συνέχειας συνέβαλλε κατά πολύ στη δημιουργία ενός δυναμικού κλίματος που προϋπήρχε ως ενδιαφέρον για τα κοινά και τα δημόσια. Τόσο ως βουλευτής, αλλά και ως αρχηγός ενός πολύ μικρού κόμματος (1989, «Άμεση Δημοκρατία») πρωτοστατούσε στη θεσμική κατοχύρωση των Τ.Α., ως «αληθινών κέντρων εξουσίας». Η «κοινωνία των πολιτών», ένα ζητούμενο της πολιτικής σκέψης για τον «εκδημοκρατισμό του κράτους» ταιριάζει περισσότερο σ' αυτήν την κίνηση αλλά και προδιαγράφει ως ένα μεγάλο βαθμό την πορεία της.

Αφήνοντας για το τέλος την κριτική για αυτήν την αυταπάτη που αποζητά τη σύγκλιση του κράτους με την άμεση δημοκρατία της τοπικής κοινωνίας, βλέπουμε ότι η δραστηριοποίηση αυτή δεν ήταν άστοχη εφόσον έτσι κι αλλιώς η ορεινή Απειράθου είχε έναν υπερανεπτυγμένο δημόσιο χώρο ενδιαφερόντων για τα κοινά. Από την Οθωμανική αυτοκρατορία, με την συνέλευση των ανδρών οι οποίοι εξέλεγαν τους αντιπρόσωπους και συζητούσαν όλα τα θέματα του χωριού, μέχρι και την ιστορία των τελευταίων χρόνων (π.χ. το 1917 η συνέλευση του χωριού αρνείται να προσαρτηθεί στην κυβέρνηση του Βενιζέλου, με τίμημα 32 δολοφονίες από τον ελληνικό στρατό) σχεδόν σύσσωμο το χωριό έτεινε να διατηρεί στην επιφάνεια τα κοινοτικά ζητήματα. Στο περιοδικό ΑΠΕΡΑΘΙΤΙΚΑ το οποίο και εκδίδει η κοινότητα Απειράθου κατόπιν απόφασης λαϊκής συνέλευσης μπορεί οποιο(α)σδήποτε προστρέχοντας να αντλήσει

ΡΑΒΔΟΥΧΟΙ. ΔΡΩΜΕΝΟ : SUMMER '98

Παίζουν:

Ραβδούχος, νεαρός, χορός, κορυφαίος, ράβδος, χορός ράβδων, γροθιές ραβδούχων, Ιλυρός μετανάστης, μάτι κι αυτί, αρχηγός ραβδούχων.

ΣΚΗΝΗ 1^η

Περιπολία ραβδούχων στον οικισμό Μετάλλαξις. Τα παιδιά παίζουν στο προαύλιο του σχολείου. Ο Γραμματιστής λείπει σε θερινή άδεια. Η περίπολος σταματά

ΡΑΒΔΟΥΧΟΣ : Τι κάνετε εσείς εδώ ρε; (ρωτά ευγενικά)

ΝΕΑΡΟΣ : Πάρτι! (απαντά με στόμφο)

Η ράβδος στο χέρι του ραβδούχου κι ο νεαρός αρχίζει με ιδιαίτερη μανία να χτυπά τα πλευρά του στη ράβδο. Τέτοια η μανία! Η συνέχεια γνωστή. Η ράβδος υφίσταται σωματοψυχικές διαταραχές. Κατόπιν διάγνωσης διαπιστώνονται εκχυμώσεις και κατάγματα.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ : Παλαιά ήθη διαγράφετε χωρίς οίκτο και αιδώ. Η ανυπακοή σας σαν θεριό τρώει τα σπλάχνα μας.

ΧΟΡΟΣ : Ω! γέροντα πάνσυφε, στάσου λίγο! Κάτι θέλει να μας πει! (Τυρνώντας προς την τραυματισμένη ράβδο) Μίλα! Για το όνομα των θεών!

ΡΑΒΔΟΣ : Τραυματισμένη, εξουθενωμένη από την άγρια μανία του νέου, μετρώ τα οιδήματα, τον πόνο μου σέρνω. Φοβούμαι, σας λέγω, πως τα παθήματά μου είναι μόνο η αρχή για μένα και για σας.

Ακούγονται κρότοι από μακριά

ΧΟΡΟΣ : Ας σταματήσουμε για λίγο! Και συ ευλογημένη ράβδος από τους θεούς. Ακούω κρότους από χαμηλά, κοντά στις όχθες της λίμνης που ο θεϊκός Σάρωνας έχασε τη ζωή του κυνηγώντας το ελάφι.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ : Είναι θολά τα μάτια μου. Τα χρόνια μου πολλά. Δεν βλέπω.

ΧΟΡΟΣ : Πυροβολούν οι ραβδούχοι αναγκασμένοι από τα άγρια βλέμματα των λουόμενων προσκυνητών του Ποσειδώνα. Άραγε ερευνούν για τα γνωστά απαγορευμένα...

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ : Σώπα, μην αναφέρεις το όνομα...

ΧΟΡΟΣ : ...της Πυθίας τους άνομους καρπούς.

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ : Ποιος απαγορεύει; Ποιος πουλά; Ποιος επιτρέπει;

ΧΟΡΟΣ : Να! Τώρα βλέπω καθαρά. Ο ξανθός μακρυμάλλης Ιλυρός μετανάστης, χτυπά τα μέλη του με μανία στις ράβδους των καλών ραβδούχων και στις γροθιές τους που αμύνονται. Ακούς τι λεν και τι ομολογούν;

ΧΟΡΟΣ ΡΑΒΔΩΝ : Ξεχνάς μετανάστη Ιλυρέ τα δικαιώματά μας που κατακτήσαμε με αγώνες και θύματα στον εμφύλιο, στη Μακρόνησο, στη χούντα, στην ΕΣΑ και στα ΜΑΤ;

ΙΛΥΡΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΗΣ : Ω! Ω! Ωιμέ!

ΓΡΟΘΙΕΣ : Σταμάτα! Άσπλαχνε μετανάστη να χτυπάς!

ΧΟΡΟΣ : Ακούς αυτό που βλέπω γέροντα; Βλέπω τη μούσα ραβδούχα Θέκλα που δέχε-

ται τα χτυπήματα του προσώπου του στις γροθιές της

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ : Δύστυχη ραβδούχα Θέκλα. Που άφησες την τέχνη της μουσικής. Που θέλησες να δοκιμάσεις των αντρών ραβδούχων την κακοτυχία και κακοδαιμονία να δέχονται με πόνο στις ράβδους, στα πόδια και στις γροθιές τα δόλια χτυπήματα του μετανάστη του άθλιου γένους των Ιλυρών.

ΣΚΗΝΗ 2^η

Ο Ιλυρός μετανάστης ξαπλωμένος αφήνει τους ραβδούχους να φύγουν. Αυτοί κατατρωμαγμένοι ζητούν άσυλο σε ένα σπίτι κοντά στο σταυροδρόμι του κερδίου Ερμή. Εκεί (για κακή τους τύχη) διαμένουν τέσσερις Ιλυροί μετανάστες οι οποίοι χτυπούν με ιδιαίτερη βαρβαρότητα με τις ωμοπλάτες και τα κεφάλια τους τα γόνατα, τις γροθιές και τις ράβδους των σαστισμένων ραβδούχων του νόμου. Ίδρωμένοι κι αφού ξεφύγουν κι από κει καταφεύγουν σ' ένα συμπόσιο για να πιουν.

ΧΟΡΟΣ : Μα που είναι το κράτος; Που είναι η δικαιοσύνη; Που είναι όλα αυτά που συγκροτούν την ευνομούμενη πολιτεία μας; Ω! μοίρα των απλών ανθρώπων! Σύνεση ζητούμε κι ευσπλαχνία!

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ : Ξεχνάτε κάκιστοι των κάκιστων! Τα ξεροκόμματα που σας δίναμε όταν ακόμα ήσασταν σκλάβοι στις οικοδομές μας, στα εργαστήριά μας και στους αγρούς μας. Αχάριστοι ύστερα από όλα τούτα τα καλά που σας παρείχαμε μιλάτε σαν εμάς! Ω! Θεοί! Τι συμφορά!

ΣΚΗΝΗ 3^η

ΜΑΤΙ ΚΑΙ ΑΥΤΙ : Είδα, μα τι είδα σας λέω! Συζητούν και πάπυρους να βγάλουν λένουν και στους νόμους της πολιτείας να τρέξουν και μιλάν για βασανιστήρια, τρομοκρατίες και τραυματισμούς στον νέο της Μετάλλαξης στον Ιλυρό και στους τέσσερις του γένους του βρωμερού των Βαλκανίων!

ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ : Ω! αρχηγέ! Μη μιλείς! Μη δείχνεις το πρόσωπό σου στους θεατές! Έτσι κι αλλιώς σε ξέρουν. Άλλοι σε θαυμάζουν. Άλλοι σε κολακεύουν. Άλλοι σε χρησιμοποιούν. Μα εσύ είσαι η σάρκα του νόμου.

Πώς λοιπόν θα τα βάλουν με το νόμο μέσω του νόμου; Πως θα χτυπήσουν τον πατέρα με τα ίδια του τα χέρια;

ΜΑΤΙ ΚΑΙ ΑΥΤΙ : Ναι αρχηγέ. Είσαι ο πιο σημαντικός ασήμαντος, ο πιο ασήμαντος σημαντικός στην πόλη μας. Προσπερνά τάχα αδιάφορα και μάλλον μάζεψε τα όργανα. Όσο το άλογο αφηνιάζει πρέπει να μαζεύεις και να τραβάς το χαλινάρι. Όταν χαλαρώνει, πρέπει να το μαστιγώνεις κι αυτό θα τρέχει. Να, το μέτρο της ευρυθμίας. Το ανάποδο συμβαίνει με τα λουριά των υπηκόων σου και των Ιλυρών κυρίως μεταναστών. Όταν τους μαστιγώνεις κάθονται ήσυχα, μα όταν τους χαϊδεύεις ξεπερνούν τα όρια στους στάβλους που τους κρατάμε. Όμως κάποιοι ξεφεύγουν από αυτά τα μέτρα.

ΧΟΡΟΣ : Άκου κι εμάς αρχηγέ που γυρνάμε ακούμε και μαζεύουμε τα πιο σοφά λόγια στην αγορά. Δύσκολο να είναι κανείς μέσα στο χορό κι εύκολη η θέση μας να λέμε. Πρέπει να γίνεις φίλος τόσο πολύ ώστε να σε αγαπούν και τόσο λίγο ώστε να σε φοβούνται. Και στα όργανά σου δοκίμασες την πίστη τους σε εσένα. Μον' στείλε κάποιον να ξεκολλήσει τις περγαμηνές που σας γράφουν για βαρβάρους. Θα ρρώ πως βλέπω έναν να τις κολλά στα δέντρα

ΣΚΗΝΗ 4^η

Ο αρχηγός κρατά τις μάσκες. Φορά την μία:

- Κύριοι, η επιχείρηση επέτυχε.

Φορά την άλλη.

- Άσκηση ετοιμότητας είναι. Όποιος βγει μπροστά σας λιώστε τον.

Φορά την τρίτη.

- Μ' εσένα δεν έχουμε τίποτα. Με τους άλλους έχουμε πρόβλημα.

Φορά την τέταρτη.

- Φταίνει οι πιο πάνω βρε παιδί μου. Κι εσύ απρόσεχτος είσαι.

Φορά και την τελευταία.

- Πάντα στη διάθεσή σας. Ευχαριστώ για τη συνεργασία σας.

ΤΕΛΟΣ (προς το παρόν)

Κάθε ομοιότητα με πρόσωπα και με γεγονότα του καλοκαιριού δέον να θεωρηθεί τυχαία

Η σελίδα του τζίτζικα

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ

Στα στρατόπεδα επιδυμίων
κυρίζει λιβάνι και ντροπή.
Κάπου κάπου ένα δέντρο
μετρά τους αρρώστους μας
Είναι ανοιχτό ακόμα το χωριό μας
χεμάτο πέτρες απ' του Δευκαλίωνα
την τελευταία Βροχή

Γίνομαι χίμα,
ξέστη ποταμιά,
καλούπι για βοιά,
δάκρυ για μονοπάτια

Στα στρατόπεδα επιδυμίων
ισιώνουν τα καλντερίμια που θυμούνται
με μέτρο το φόβο.

Τα χρώματα της υπομονής
ξεπεξεύουν κάθε μέρα
στις ράχες των παιδιών μας,
μα ένα χάκανο παραμερίζει την έγνοια
στον ίσκιο του μεσημεριού

Είμαι ο χορός της μπουκαδούρας,
η λίμνη των κομπασμών,
η ανάσα που φεύγει και δεν έρχεται
χαϊρετώντας τους κόπους των γονιών μας

Στην πανσέληνο,
οι αρχάγγελοι κάθονται σταυροπόδι
και χωρατεύουν με τους πληγωμένους μας.
Κι έτσι δυο-δυο τα κορμιά
που φτιάχνουν το φράχτη του χωριού μας
λένε τραγούδια ξιπασμένα
πλυμένα στο νερόμελο
και στο ξαρωμένο φως.

Είμαι χτικιό,
σπλάχνο εξημερωμένο
που στρώνει την αυλή σου,

ΤΟ ΧΑΛΙΚΑΚΙ

Χρώματα τσίναρα ματιών σε μωσαϊκά
και ζωγραφιές σωβάδων που δεν πέφτουν,
αντάλοι στις μοναξιάς το συρφετό
του πλήθους που δε θα 'ρθει οτι κι αν πεις.

Σχέδια περιγράμματα μικρών
μονάκριβων και παρελθόντων χρόνων,
θυμάματα σιωπές εκβιαστικές
καντήλια των φθαρμένων οριζόντων.

Απο 'να χαλικάκι της σιγής
που σκίρτησε στο μάτι πεταρούδι
και πλάγιασε σε βάλτους περιωπής
της μνήμης το ανάλητο τραγούδι.

ΔΡΑΠΕΤΕΥΟΝΤΑΣ

Η πόλη χτίζει φυλακή
τείχη υψώνει.
Η απουσία κατοικεί
κι όσοι είναι μόνοι
η μνήμη τους πολιορκεί

Και νιώθω δραπετης
κινούμενος
στόχος

του πλήθους.
Παλιός οφειλέτης
ξοδεύω
αγοράζοντας
μύθους.

Παλιά του κόσμου η πληγή
όνειρα στάζει.
Μα η μνήμη τρέφει την οργή
κι όλα ταλλάζει
η ελπίδα που μας οδηγεί. (Μπ.Α.)

ΟΚΤΩΒΡΙΑΝΑ

Στη γεωγραφία των κάστρων
πλίδες ματιές ζευγάρωσαν
και παντρεύτηκαν στο μέταλλο.
Σ' όστρακα πάνω,
είδαμε τ' όνομα της αλήθειας
να σέρνεται εκτός ορίων
με το φόβο του τίποτα.

Βουβαθήκαμε στον μύθου
το ακόνι.

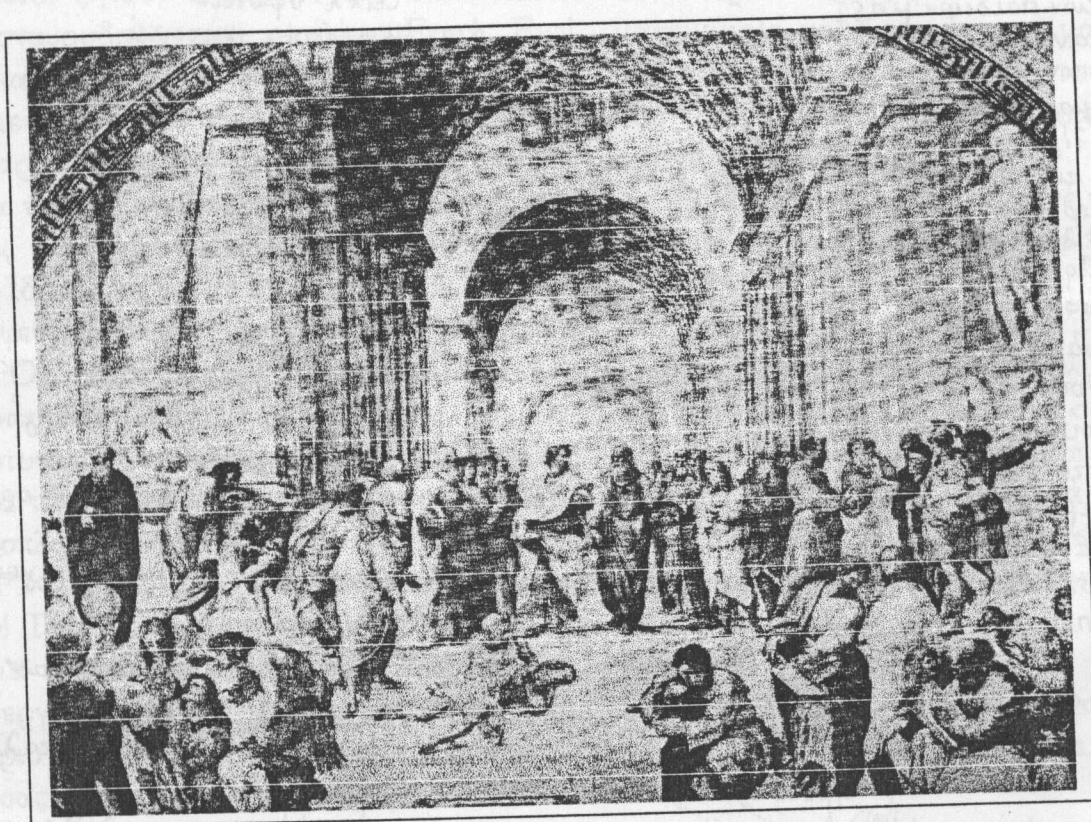
Μοχθήσαμε πολύ να το καταλάβουμε
'Άλλο το σφυρί.
'Άλλο το ατσάλι.

Η άλλη απάντηση στην κρίση:

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

από την κοινότητα
για την κοινότητα

«είμαστε δάσκαλοι και δασκάλες
για όσα γνωρίζουμε
είμαστε μαθητές και μαθήτριες
για όσα μαθαίνουμε»

**ΓΙΑ ΕΝΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΚΟ
ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΥΠΟΘΕΣΗ ΟΛΗΣ ΤΗΣ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ**

Τοπικό δελτίο
ΓΗ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ